

SIGNALER

Medlemsblad for Rolf Jacobsens Venner | 1.2022

FRANK ERIKSEN

Rundt tilblivelsen av Rolf Jacobsens Venner

Side 7

ENDRE RUSET

«En hvit morgen i juni klokken fire»

Om det store i det lille
i Rolf Jacobsens dikt

Side 13

2597>22

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

ROLF JACOBSENS VENNER

Skappels gate 2
2317 Hamar

rolf-jacobsen.no

Styret:

Eva Arnseth (leder)
Hanne Lillebo (nestleder)
Jan Erik Haug (kasserer)
Tore Stenersen (sekretær)
Anne Lillevold Jacobsen (styremedlem)
Cecilie Werner Erichsen (varamedlem)
Gunnar Brox Haugen (varamedlem)

SIGNALER

Redaksjonen:

Hanne Lillebo
Eva Arnseth
Tore Stenersen

Design: Ann Avranden
Trykk: Printex
Opplag: 300

Redaksjonen takker de som har bidratt
til dette nummeret av *Signal*.

Stoff til neste nummer må være sendt
redaksjonen innen 1. oktober:
post@rolf-jacobsen.no

Logoen til Rolf Jacobsens Venner er basert
på Tom Gundersens tresnitt fra 1994.

INNHold

- 3** Lederen har ordet
- 4** Einar Busterud:
Lykke til med framtiden
- 5** Mitt Rolf Jacobsen-dikt:
Olav Skipnes velger «Når de sover –»
- 6** Hilde Berit Evensen:
Rolf Jacobsens Venner
i formell fasong
- 7** Frank Eriksen:
Rundt tilblivelsen
av Rolf Jacobsens Venner
- 12** Britt Karin Larsen:
Han som lyttet
- 13** Endre Ruset:
«En hvit morgen i juni klokken fire»
Om det store i det lille
i Rolf Jacobsens dikt
- 19** Arne Brendbekken:
Litt historikk – og litt om
«De tre elskere»
- 20** Notiser
- 21** Thorleif Linhave Bamle:
Broenes skjønnhet
- 23** Elin Tinholt:
Poesi i skyggen av krig og korona

Følg Rolf Jacobsens Venner på **facebook!**

LEDEREN HAR ORDET

Våren har vært preget av flere hyggelige begivenheter.

8. mars markerte vi Rolf Jacobsens fødselsdag med et arrangement ved Jacobsen-bysten utenfor Skappels gate 2. Om lag 35 frammøtte gledet seg over en god og aktuell tale holdt av teatersjefen ved Teater Innlandet, Thorleif Linhave Bamle. Tore Stenersen leste et knippe av Rolf Jacobsens dikt.

Samme uke ble Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene arrangert. Det ble en suksess. Programmet hadde en imponerende bredde, og publikum visste å sette pris på festivalen både ved å gi gode tilbakemeldinger og møte opp på arrangementene. Vi gratulerer hjerteligst daglig leder, programråd, festivalstyre og de frivillige med strålende arbeid.

29. mars var det årsmøte i venneforeningen, og alle som var på valg, takket ja til gjenvalg. Det gir trygghet for det videre arbeidet vårt.

28. april feiret vi venneforeningens 25-årsjubileum med bidrag fra ordfører Einar Busterud, Frank Eriksen, Britt Karin Larsen, Knut Faldbakken, Tore Stenersen, og Tori Erlien-Årva med elever fra Hamar kulturskole. Gravdahl Bokhandel stilte sine lokaler til disposisjon og hadde skapt ei flott ramme om arrangementet. Lokalet var fullt av tidligere og nåværende «venner». Veldig hyggelig å møte dere alle!

I mai hadde vi dugnad på Fløterholmen. Det var mitt første møte med ruinene og sitatene fra dikt av Rolf Jacobsen: «Sju ord på vågen», skapt av den svenske kunstneren Jan Häfström i tilknytning til OL i 1994. Jeg anbefaler en tur bortom Fløterholmen ved Stangebrua i Åkersvika!

RJV-styrets arbeid for å realisere et Rolf Jacobsen-senter har fortsatt i vårhalvåret. For å gjøre en lengre historie kort bevilget Hamars kommunestyre 27. april kr 7,9 millioner

til realisering av et Rolf Jacobsen-senter i Skappels gate 2. 0,9 millioner skal gå til drift og 7 millioner til istandsetting av hus og hage. Vi håper at 7 millioner kroner er nok til å sette i stand første etasje i henhold til planene som er presentert i forprosjektrapporten fra 2016. Kommunen har søkt om spillemidler og arenamidler. Vi venter på innkalling til møte i prosjektgruppa som har arbeidet med saken de siste par årene. Vi er sjølsagt veldig glade for bevilgningen, men det ligger fortsatt mange skjær i sjøen før senteret kan bli realisert. Venneforeningen må fortsatt være aktiv sjøl om kommunen og Anno museum nå formelt har ansvaret.

Dette nummeret av *Signal* er i stor grad viet venneforeningens 25-årsjubileum. Den observante leser vil se at det er flere versjoner av venneforeningens forhistorie. Mens Hamar Dagblads journalist Hilde Berit Evensen framhever Hanne Lystad som initiativtaker til Rolf Jacobsens Venner, peker Olav Skipnes, leder av venneforeningens interimsstyre, på Hamar kommunes kultursekretær, Erik Østby. Sikkert er det iallfall at det var mange gode krefter i sving allerede kort tid etter Rolf Jacobsens død i februar 1994 som arbeidet for å ta vare på arven etter ham og gi ham og forfatterskapet hans den oppmerksomheten det fortjener, slik det også framgår av innlegget Frank Eriksen holdt hos Gravdahl i april.

Endre Rusets kåseri fra Skappels gate 2 under avslutningen av årets poesifestival er også noe av det du kan lese i denne utgaven av *Signal*.

Vi takker for bidragene og engasjementet i et begivenhetsrikt halvår og ønsker dere alle en riktig god sommer.

EVA ARNSETH

Til lykke med framtiden

Det er ikke nødvendig
å bo i slike digre byer.
Det er ikke nødvendig
å rope høyt fra talerstoler
for å bli hørt.
Det er ikke nødvendig
stadig å tenke andres tanker
eller å snakke med andres munn.

Disse ordene som Rolf Jacobsen skrev til sin etterhvert gode venn Olav H. Hauge til 70-årsdagen, passer også som en hilsen til Rolf Jacobsens Venner når de nå feirer 25 år. Hamar er ingen stor by. Vennforeningen ingen stor forening. Den roper riktignok høyt fra talerstolen innimellom. Men bare når det er nødvendig. Og det er det av og til!

Rolf Jacobsens Venner har sin egen stemme og sine egne tanker. Det er avgjørende viktig i arbeidet for å gjøre samtiden og framtiden kjent med den litterære arven etter Rolf Jacobsen. En arv som fra 1961 hadde Skappels gate 2 som sitt geografiske utgangspunkt.

25 år er ikke lang tid, men det er lenge nok til at det som skjedde for 25 år siden, ikke lenger er en del av vår felles, kulturelle hukommelse. Når Rolf Jacobsens diktning også i dagens samtid er levende aktuell, så skyldes det først og fremst at han lå litt foran og «rettet sine følehorn mot tider som kan komme», for å bruke hans egne ord. Men det skyldes også det utrettelige arbeidet venneforeningen legger ned for å holde ordene hans levende.

Takk for alt dere har bidratt med. Og lykke til med framtiden!

EINAR BUSTERUD
ordfører, Hamar

Utfordringen om å velge et dikt av Rolf Jacobsen, gikk denne gang til Olav Skipnes, leder for interimsstyret som la grunnlaget for foreningen Rolf Jacobsens Venner, og senere mangeårig medlem av venneforeningens styre.

Flere diktvalg kan leses på venneforeningens nettsider: rolf-jacobsen.no

Olav Skipnes velger dikt

Eg laga eit utval ein gong av Rolf Jacobsen-dikt, som vi skulle henga opp i bussane til Hedmark Trafikk. Eg tek eit av desse dikta, men det vart vanskeleg å velja. Men i desse urotider blir det naturleg å velja «Når de sover».

Det var kultursekretær Erik Østby som tok initiativet til å starta ei Rolf Jacobsens venneforening i Hamar. Hanne Lystad, Bjarne Øygarden, Vidar Vold og eg vart utnemnd til interimsstyre. Grunnen til at eg vart spurt, var nok fordi eg hadde samarbeidd med Erik i organisasjonen «Kulturbredden ved Mjøsa», han for Kirsten Flagstads venner og eg for Interferens holografi. Eg var ingen fan av poesi, men eg hadde stor glede av Jacobsens dikt, som talte direkte til meg utan at eg måtte gå å grunna på dei i mange dagar og netter.

Når eg vel «Når de sover», er det på grunn av den påtrengande krisa rundt Ukraina. Det er eit hjartesukk som han godt kunne ha skrive i alle år etter 1954, støtt er det krigar ein stad i verda. Men for oss i Norge har vel aldri lyden av krigstrommer kome så nære oss sidan andre verdskrig.

– NÅR DE SOVER

Alle er barn når de sover.
Da er det ikke krig i dem.
De åpner hendene og puster
i den stille rytme som himlen har gitt menneskene.

De spisser munnen som små barn
og åpner hendene halvt alle,
soldat og statsmann, tjenere og herrer.
Stjernene står vakt da og det
er en dis over hvelvene,
noen timer da ingen skal gjøre hverandre ond.

Kunne vi bare tale til hverandre da
når hjertene er som halvt åpne blomster.
Ord som gylne bier
skulde trenge inn der.
– Gud, lær mig søvnens sprog.

(Hemmelig liv, 1954)

Hamar Dagblad 15. januar 1997

Rolf Jacobsens Venner i formell fasong

I går kveld fant Rolf Jacobsens Venner sin formelle skikkelse i Hamar bibliotek. Under stiftelsesmøtet overtok Kolbjørn Brekstad lederrollen fra Olav Skipnes i interimstyret.

AV
HILDE BERIT EVENSEN

Interimstyret for Rolf Jacobsens Venner ble dratt i gang av lektor Hanne Lystad ved Hamar Kate-
dralskole i 1995. Siden da har
foreningen arbeidet for å styrke

interessen for Rolf Jacobsens
forfatterskap og bevare huset i
Skappelsgate 2 i Hamar hvor
den verdenskjente forfatteren
bodde.

Søker samarbeidspartnere

Den nystiftede foreningen Rolf
Jacobsens Venner vedtok å
overta interimstyrets formål og
hovedoppgaver.

— I tillegg til å konsentrere
arbeidet om å styrke interessen
for Rolf Jacobsens verker og
bevare huset hvor mye av hans
forfatterskap ble til, vil vi gi ut et
medlemsblad, forteller fore-
ningens nye leder, Kolbjørn
Brekstad.

— I arbeidet vårt er det helt
nødvendig med en viss økonomi.
Noe av det første vi må gå i gang
med blir derfor å skaffe oss sam-
arbeidspartnere som kan bli
med og dra lasset.

Styret

Foruten Brekstad som leder
består det nye styret av følgende
personer:

Sekretær: Inger Johanne Fos-
sum, Kasserer: Tore Gulbraa,
styremedlemmer: Bjørg Hoel
Fjestad, Kåre Wendelboe Linde,
Hans Kolstad og Hanne Lystad.

Styret holder sitt første møte
21. januar.

SMÅGUTTER:
— Ser du, vi er
og blir smågutter
i forhold til den-
ne mannen!
utbrøt Olav Skip-
nes da han stilte
seg opp sammen
med Kolbjørn
Brekstad foran
bysten av Rolf
Jacobsen ved
inngangen til
Hamar bibliotek.
Skipnes har ledet
interimstyret i
Rolf Jacobsens
Venner. Brekstad
ble foreningens
første formelle
leder under stif-
telsesmøtet i går.

Rundt tilblivelsen av Rolf Jacobsens Venner

Jeg vil starte med et dikt fra den andre dikt-
samlinga etter krigen, *Hemmelig liv* (1954):

LYKTESTOLPEN

Så isnende alene i natten min lyktestolpe.
De små brosten hviler hodene tett omkring
den
der den holder sin lysparaply opp over dem
så ikke det vonde mørket skal komme nær.
Vi er alle langt hjemmefra, sier den.
Det er ikke håp mere.

Å være en av Rolf Jacobsens Venner, hvordan
navnet på foreningen ble til ... Jeg tror vi må
inn i åra like før foreningen ble stiftet. Diktene
hans har aldri vært truet. Det er skyggen fra
krigens dager det handler om, skyggen som
Ove Røsbak så mesterlig fikk inn i biografien
om han i 1998: *En dikter og hans skygge*.
Hanne Lillebo var ikke mindre mesterlig om
det Rolf Jacobsen ble anerkjent for, i bio-
grafien *Ord må en omvei*. Den boka kom også
ut i 1998.

For å ta ordene først – lyrikken – poesien.
Det falt naturlig for det landsomfattende
poesiseminalet som Åsnes videregående
skole på Flisa sto som arrangør for, å ha Rolf
Jacobsens dikt under lupen det første året.
Flisa-seminaret gikk av stabelen i mars hvert
år fra 1992 til 2003. Dikter Rolf var for øvrig
sjøl til stede disse marsdagene i 1992. Og det i
ei knall rød jakke. Konferansesalen var smekk
full. Hvert Flisa-seminar avstedkom ei bok
med blant annet alle forelesningene i. Boka om
Rolf Jacobsens forfatterskap heter *Frøknorn av
ild*. Den utrettelige poesiforskeren Ole Karlson
sto i spissen for seminaret og boka, noe han

også gjorde med alle påfølgende seminarer
og seminarbøker.

Så til skyggen. Det gikk ikke mange dager
og uker etter dikterens stillferdige død
20. februar 1994 før Hans Fredrik Dahl trakk
fram Rolf Jacobsens politiske fortid i Dag-
bladet. Den gangen sto Dagbladet sterkt
som kulturavis. Mange leste det Dahl skrev.
Historikeren skrev om redaktøren i Glåmdalen
under andre verdenskrig i forbindelse med
debatten om et nasjonalt Hamsun-monument.
Oppslaget slo. I tida som fulgte, ble det
forskjellige reaksjoner. For min del skjedde
det lite. Jeg vokste opp i Åsnes som også var
oppvekstkommunen til Rolf. Jeg visste om
NS-tida hans. Jeg hadde faktisk ikke hørt en
negativ ting om avismannen Rolf Jacobsen
bortsett fra dette med landssviket. Men Dahls
krasse artikkel i Dagbladet virvlet opp mye. Og
det for mange ... Jeg møtte enkelte som rett
og slett benektet de faktiske forhold. Da var
det nok å vise til Guri Hjeltnes' sakprosa-bok
Avisoppgjøret. Den kom i 1990. Der står det
30 siders dokumentasjon om «Eksemplet
Glåmdalen» under krigen.

Samtidig med dette drev Hamar kommune
med planer om en «søndre hovedgate».
Skappels gate 2 var det eneste huset som
sto i vegen for den nye traseen. Gata skulle
gå parallelt med Strandgata. Ove Røsbak,
Britt Karin Larsen og jeg tok initiativet til et
forfatteroppbrot mot riving eller flytting av
huset. Godt over hundre av landets forfattere
skrev under, ikke minst lyrikere. Aksjonen
for å få bevart Rolf Jacobsens hjem på Hamar
fikk internasjonale ringvirkninger. Den
amerikanske oversetteren Roger Greenwald
sto i spissen for en «kjedebrevaksjon».

Ønsker Jacobsen-museum

Frank Eriksen foreslår nå at Hamar bevarer Skappelsgate 2 hvor dikteren Rolf Jacobsen bodde, som kulturminne. Med et museum over Jacobsens dikterskap, et kunstnersenter og eventuelt en kunsterbolig tilknyttet huset.

AV LAIV BAKKEN

— Skappelsgate 2 er så kjent utenfor både byen og landets grenser at jeg synes Hamar plikter å ta vare på huset. Skappelsgate 2 er blitt et begrep gjennom Jacobsens diktning, og når vi vet den anerkjennelsen den har, bør vi gjøre noe ut av det, sier Frank Eriksen.

Selv hadde Eriksen gjerne sett at diskusjonen kom på et litt senere tidspunkt, ikke bare et par måneder etter dikterens bortgang. Men på grunn av at huset nå kanskje står foran et veiskille, mener han det er viktig å tenke litt for fremtiden.

Museum

— Skappelsgate 2 har huset en veldig stor lyriker. Muligens er de fleste i Hamar egentlig ikke klar over hvor kjent han var. Kanskje var han noen nummer for stor for oss, at vi må få ham litt på avstand for å se det.

Det Eriksen har tumlet med, er om det eventuelt kunne bli et museum knyttet til Rolf Jacobsens liv og diktning. Til det kunne man benytte leiligheten dikteren bodde i. Eriksen mener også det hadde vært en ide å få til et lite kunstnersenter, et «litteraturhus» i tillegg. Mens en tredje del kunne brukes til en kunsterbolig.

BØR BEVARER: Frank Eriksen reiser nå diskusjonen om ikke Skappelsgate 2 bør tas vare på som et «Jacobsenhus», når husets fremtid likevel må diskuteres.

Profilere Hamar

— Jeg tror Hamar godt kunne profilere seg på Jacobsens diktning og et eventuelt «Jacobsenhus». Vi er jo blitt lansert som kulturbyen ved Mjøsa.

Bør tolerere

Frank Eriksen er klar over at kanskje ikke alle vil ønske forslaget hans like velkommen. Grunnen er dikterens tilknytning til partiet Nasjonal Samling gjennom sitt redaktør-virke i Glåmdalen under krigen. Dette var så og si glemt de siste årene av Jacobsens dikter-liv, men ble virvlet opp igjen ved hans bortgang.

— Det finnes kanskje de som helst vil toe sine hender og ikke si noe om, eller ha tilknytning til Jacobsen før en «passelig» tid har gått. Jeg synes vi skal være så storsinnet at vi tolerer Rolf

Jacobsens fortid, på godt og vondt. Og ikke la det ødelegge for noe vi senere vil angre. Nem-

lig at vi ikke tok godt nok vare på arven fra en stor lyriker.

Uviss fremtid

Skappelsgate 2 er fjernet fra fremtidige byplaner. Det gule huset, som er Hamars eldste, ligger nemlig, som eneste hus, i veien for den nye «søndre hovedgate» som er planlagt. Den skal gå parallellt med Strandgata, omtrent der jernbanelinja går nå. Jernbanen er nemlig tenkt flyttet videre mot Mjøskanten.

Disse nye trasene har vært planlagt lenge, helt siden kommuneplanen fra 1990 ...? Den nye gaten er også med i gatebruksutredningen og sentrumsplanen som antakelig blir behandlet politisk i løpet av hø-

sten. Men overarkitekt Einar Lund i Hamar kommune opplyser at Skappelsgate 2 også er tatt med i bevaringsplanen for Hamar. — I bevaringsplanen er det pekt ut et område på Høyensalsodden hvor man kan lage et nytt, gammelt bymiljø av bygninger som ellers må fjernes av ulike årsaker. Det ville kanskje være naturlig å flytte Jacobsenhuset dit, sier Lund.

Lund tilføyer at en flytting selvsagt må vurderes både historisk, kulturelt, antikvarisk.

Hamar Dagblad 3. mai 1994

Han kalte Skappels gate 2 «En stjerne på verdenskartet». Kommunens planer aktiviserte for alvor ideer om hva det okergule huset kunne brukes til, en prosess vi alle kan være stolte av i dag.

I tillegg til skyggen og gateplaner pågikk det i de åra en langdragg skapelse av en Jacobsen-byste. Rolf satt for eksempel modell mang en gang i atelieret til Anne Raknes. I Dagbladet 11. juni 1994 sto det et kjempeoppslag om saken der spørsmålet ble reist: «Jacobsen-byste ønsket i Hamar?» Det løsnest etter hvert da Nils Aas fikk oppdraget. Riktignok forsvant hue hass Rolf ut av syne da spaden ble satt i jorda for nytt kulturhus, men dukket heldigvis opp igjen bak en alterring sammen

med utrangert datautstyr og sommerdekkene til brannvesenet en januardag i 2020, slik Håvard Lillebo beskrev det i Hamar Dagblad 30. januar 2020. Nå er bysten på sin endelige plass! Og den står ikke langt unna der Rolf så Petra ta opp en syrinkvast. Diktet om dette står i *Tenk på noe annet* (1979). Jeg har for øvrig tenkt en del i disse dager på tittelen til det første diktet i denne samlinga nå som krigen på kloden er så nær oss, tittelen «Snu dere bort. – Tenk på noe annet!». Men her altså:

SYRIN

Jo, jeg så deg
her fra vinduet.
Du bøyde deg og tok den opp,

Lørdag 5. mars 1994 • Hamar Arbeiderblad

LOKALT 7

Etablererstøtte i Stor-Elvdal

KOPPANG: Fondstøtten i Stor-Elvdal har vedtatt at Jan Erik Lingsæde skal få innstil 22 000 kroner for å etablere en regnskapsbedrift. Per Martinsen får innstil 20 000 kroner for å etablere Pers Elektrorep. Hilda Tronstad får innstil 10 000 kroner i etablererstøtte til sin frisørsal i Koppang.

HAMAR: Forfatter Knut Faldbakken er mektig lei av nordmenn som tror at alle store diktere og kunstnere var prektige og plettfrie mennesker i sitt privatliv. — Det er jo nesten tvert imot. Store diktere har meget ofte hatt et turbulent og kaotisk pri-

vatliv, sier Faldbakken, og gjør sitt standpunkt i debatten rundt et monument over Rolf Jacobsen klinkende klart: — En eventuell byste av Rolf i Hamar vil i alle fall få min stemme.

HA. KNUF PETER RØDNE

Nordmenn tåler ikke helter med riper i lakken, mener Faldbakken. Debatten om monument

eller ikke over diktere som var på den gale siden under krigen, er ifølge forfatteren typisk norsk. — Det er en misforståelse at

det å være en stor dikter eller kunstner er det samme som å være et prektig menneske. Det er nesten tvert imot, sier Knut Faldbakken.

— Se på Jens Bjarneboe. Eller Arthur Omre. Han var ble jo dømt for smugling. Munch hadde mentale problemer. Mange kunstnere hadde ikke litt sto-

re hvis det ikke var for et til tider kaotisk privatliv. En dikter sitter ikke stille og natter en jevn strøm med harmoni med i pefingren sin, sier en engasjert Faldbakken.

VISSTE IKKE

Knut Faldbakken var personlig venn med Rolf Jacobsen. — Jeg visste at han ble dømt for landsvek på grunn av sin jobb som redaktør i Kongsvinger Arbeiderblad under krigen. Men jeg visste ikke at han var medlem av NS, sier Faldbakken.

— Betyr ikke det at han ønsket å skjule sin fortid og ikke stod for det han hadde gjort?

— Hvis noen har sonnet sin straff, så er det Rolf. Han levde sitt liv ydmykt tilbakestrøket, og framhevet aldri seg selv. Det tok mange år før det ble klart

▲ Hamar Arbeiderblad 5. mars 1994

▼ Hamar Arbeiderblad 6. august 1994

Lørdag 6. august 1994 • Hamar Arbeiderblad

LOKALT 9

Avslpris til Kirkener

RØDDE: Sjøenghusene Tange og Jan Botildrud fra Kirkener fikk «Norvins avslpris» på et møte for avslprisvinner på Rønne fredag. Utmerkelser vinner om stor kunnskap og interesse for avslpris og ble delt ut under en festmiddag med 200 deltagere.

Ole Lunde og Mona Hauge fra Sjøvik fikk prisen for «Beste foreningsbestyring».

-Ytterst få taper på svindel med bankkort

HAMAR: — Det er ytterst få av våre kunder som har tappt pengene på grunn av svindel med bankkort, sier markedsjef Jan-Erik Kleven i Sparbanken Hedmark i en kommentar til påstandene i Dags Penger om at sikkerheten for bankkort er så for dårlig. Sparbanken Hedmark har til sammen 58 000 kunder med bankkort. — Av disse er det kun et par som har tappt penger på grunn av svindel med kortene, sier Kleven. Han adværer så sterkt om at kundene mot å gå bort fra bankkort og tilbake til sjekker eller kontanter.

— Vi hadde et langt større misbruk da det var vanlig med sjekker. Og jeg vil nesten ikke nevne den risikoen man tar dersom man velger å gå over til kontanter. I praksis er det slik at det ikke eksisterer noe slikt allernærme å bruke bankkort. Forsikringen er selvfølgelig at man ikke oppbevarer koden sammen med selve kortet, sier markedsjef Jan-Erik Kleven.

Mangfoldig Klevfos-søndag

Ønsker minnemuseum

HAMAR: — Jeg støtter ordfører Aspel og vararepresentant Kolstad i deres utspill om å lage minnemuseum i Jacobsens bolig i Skappelsgate 2, sier formannskapsrepresentant Hanne Lystad. Hun er bekymret for at vegplaner og oppussing truer husets framtid som kulturminne.

HA. SIV STENSTEDT

— Uansett hva formålet er, så bør dette huset bevares, sier Hanne Lystad, formannskapsrepresentant for By- og bygdelista.

Hun har lenge engasjert seg i bevaringen av trehusbebyggelsen i Hamar og har mange historier å fortelle om Skappelsgate 2.

— Rolf Jacobsen trivdes så godt i dette huset med utsikt over byen og Mjøskanten. Han var en skikkelig Hamar-patriot, sier hun, og skildrer Rolf Jacobsens egne ord om byen.

«Hamar har ikke bare en vakker frukt mot Mjøsa, den har trær, parker, bekkeløp og gatemålper som vi må være fornøyd med å forandre. Ikke rive for mange hus, ikke bygge for mange trær. La oss være sammen med byen. Med Hamar, vår egen by, og Norges innlandsbestrum.»

TA VARE PÅ BYEN

— Rolf Jacobsen sa det selv, at vi skulle ta vare på husene. I 1993 gikk han også ut i avis og beskrev den nye vegplanen som en stor trussel mot huset.

Hans politikk har vedtatt en vegplan som innebærer at huset i Skappelsgate 2 må flyttes eller rives, dersom vegplan skal gå der den er tenkt.

— Ingen kan svare på når den nye vegplanen skal bygges, sier Lystad, og beskriver vegplanen som et diffus prosjekt.

MINNEHUS MULIG

— Et minnemuseum vil vi kunne legge i Skappelsgate 2, mener Lystad. Hun mener at det vil være en

Treffpunkt

FORFATTER-OPPROP: Britt Karin Larsen og Frank Eriksen presenterer listene der over hundre forfattere fra hele landet har skrevet under på en protest mot riving og flytting av Rolf Jacobsens bolig i Skappelsgate 2.

Forfatterstøtte til Skappelsgate 2

HAMAR: Over hundre av landets forfattere har til nå skrevet under på et opprop mot riving og flytting av Rolf Jacobsens bolig i Skappelsgate 2 i Hamar. Det er forfatterne

Frank Eriksen, Britt Karin Larsen og Ove Røsbak som har tatt initiativet til underskriftskampanjen blant sine kolleger for å bevare huset der det ligger.

HA: GERN VESTAD

Det var før jul forfatterne fikk anledning til å markere sin støtte for arbeidet med å bevare Jacobsens hjem der det ligger. Oppropet ble sendt til forfatterforeningens medlemmer og i tillegg til avrige medlemmer av Hedmark forfatterlag. Og reaksjonen lot ikke vente på seg.

LANDEMERKE

Verken Frank Eriksen eller Britt Karin Larsen er overrakt over forfatterens nasjonale støtte.

For det er ikke bare Hamars mest kjente hus innen det litterære landskapet det dreier seg om, sier

de.

Det er en av de mest kjente litterære adressene Norge har å by på – og en av de få som er kjent også utenfor Norges grenser.

I tillegg ligger huset akkurat der det skal ligge også med hensyn til Jacobsens forfatterskap, påpeker de.

Ved siden av jernbanen og med

utsyn til Mjøsa – det er her og ingen andre steder dette huset bør bevares.

OPPRINNELIG TOMT
For det er først og fremst bevaringen av huset på sin opprinnelige plass det nå dreier seg om, mener Frank Eriksen og Britt Karin Larsen. De

at huset må bevares. Striden kommer mer til å bli stående om hvor det skal bevares, tror de.

Mange prøver punkt om å bevare Skappelsgate 2. Men noe bindende vedtak om å frede huset på sin opprinnelige adresse har vi ikke fått. Det er det som forfatterne med sin protestkampanje nå er med på å etterlyse.

▲ Hamar Arbeiderblad 10. januar 1995

▼ Hamar Dagblad 5. februar 1995

PÅDRIVER: Frank Eriksen har engasjert seg for å bevare Skappelsgate 2 fra riving. Hvis rivingsselskapet ikke opphever blir det en stor Jacobsen-markering allerede til sommeren.

— En stjerne på verdenskartet

«Det kan kanskje være litt vanskelig for folk i Hamar og i Norge å tro, men faktum er at Skappelsgate 2 er en stjerne på verdenskartet. Skal denne stjernen viskes ut for bilens skyld?»

— Det er ikke et bestillingsverk, sier forfatter Frank Eriksen.

— Er ikke et bestillingsverk

Det var han som sammen med Ove Røsbak og Britt Karin Larsen startet underskriftskampanjen blant norske forfattere med krav om at Jacobsens hjem må bevares.

Denne skjøten samlet over 100 underskrifter og ble nok raskt kjent i utlandet. Det overrasker ikke meg at miljøet utenfor Norges grenser nå engasjerer seg for å bevare Rolf Jacobsens bolig fra riving. Jacobsen var den mest internasjonale lyrikeren vi har hatt, sier Frank Eriksen. Han setter stor pris på støtten fra utlandet.

De som måtte håpe på at det ble et bestillings-

Utlandet på banen for å bevare Rolf Jacobsens hjem

som var hvor Rolf Jacobsen bodde.

Hamar er Hamar

AV RÅVARD LILLEBO

Roger Greenwald, Innis College, University of Toronto, har skrevet brev til Hamar-ordføreren Odd Aspelund om å be om at Rolf Jacobsens hjem i Skappelsgate 2 må bevares. Samme appell har ordføreren fått fra Ruth Maria Sylte, University of California.

Roger Greenwald skriver at forfattere

syrinkvasten som lå der midt i gata vår og ble overkjørt av biler. Minst av to. Jeg hørte springen gå på kjøkkenet, og der sto den. Litt forpusket, skamfull, nesten død. Men så idag, du verden – hele stua full av sommer, svimlende sånn som dengang.

Så det går an.

Og Rolf Jacobsens Venner har også funnet plass. Jeg vil ikke nevne mange fordi det er så mange som har gjort noe og fortsatt gjør en stor innsats. Jeg vil likevel i et retrospektiv nevne Hanne Lystad, Tore Gulbraar, Kåre Wendelboe Linde, Kari Lillevold og Wenche Eriksbakken. Og ikke å forglemme Gunnar Brox Haugen og Hanne Lillebo. Jeg kjenner ikke lenger alle som er med og gjør en fabelaktig innsats, men de jeg har nevnt, er av dem jeg forbinder med grunnmuren i venneforeningen.

Jeg ble utfordret til å si noe om tilblivelsen av Rolf Jacobsens Venner. Jeg håper jeg har satt dora litt på gløtt til dette. Jeg vil slutte av med et eksempel på dikt av Rolf der diktet et øyeblikk sier det som skal sies. Jeg har i over

en menneskealder arbeidet i det offentlige familievern, hvilket medførte faglig påfyll på konferanser og kongresser. Følgende skjedde under åpninga av Nordisk kongress i familierapi i Bergen i 2008. Den digitale revolusjonen med alle verdensomspennende teknologiselskaper hadde for lengst festet grepet. Under åpninga i den fullsatte Grieghallen var det det musiske mennesket Jon-Roar Bjørkvold som sto for et av innslagene. Han leste et dikt fra *Nattåpent*: «Spør igjen». Samtidig projiserte han teksten på det scene-store teppet. Folk satt musestille.

SPØR IGJEN

Tallrekken ler av oss og vil forklare alt. Den har kjeffer av jern og tenner som det klirrer i.

Vi spør og vi spør og tallene svarer men ikke om fiolinene eller om lykken mellom to armer. Da hoster det på skjermen: – uklart spørsmål. Spør igjen.

(Innlegg holdt på RJs 25-årsmarkering hos Gravdahl Bokhandel 28. april 2022.)

FRANK ERIKSEN (f. 1947 i Åsnes i Solør) er forfatter og tidligere familierapeut, bosatt på Hamar. Siden debutsamlingen *Dein rare* i 1975 har han utgitt en rekke diktsamlinger, bl.a. *Stier av lys* (1989), *Åretakblink* (1995), *Dunkel slekt* (2009) og nå sist *Barkeffører* (2020). Han har også skrevet viser og skuespill, og i 2011 debuterte han som romanforfatter med *Bureiserguttens jordveg*, en roman med selvbiografiske trekk. Eriksen har samarbeidet både med musikere og bildende kunstnere. I 1996 utga han CD-en *Blå viser – solørslaviske toner*.

◀ Fra arrangementet hos Gravdahl Bokhandel.

Han som lyttet (ved Rolf Jacobsens bortgang)

Han som lyttet har gått foran
speideren som ga seg tid
ved sporene
som merket seg et knekket strå
og stjernebilders endringer langt ute
han som løftet støvkornet forsiktig
opp i lyset
han som sto med øret til
maskinene og takdryppet
og visste om vår fortid og vår fremtid
har gått foran.

(Tidligere trykt i Aftenposten 6. mars
1994. Diktet ble lest som del av innlegget
Britt Karin Larsen holdt under RJV's
25-årsmarkering hos Gravidahl Bokhandel
28. april 2022.)

BRITT KARIN LARSEN (f. 1945)
debuterte i 1978 med *5 mg blues*
og andre dikt, og har siden utgitt
flere diktsamlinger, barnebøker,
dokumentarbøker og romaner.
Trilogien om taterne regnes som
gjennombruddet i forfatterskapet,
og bøkene om folket på Finnskogen
har også høstet strålende kritikker.
Seneste utgivelse er romanen
Som hunder om natta (2021). Hun
er tildelt en rekke priser, bl.a.
Hedmark fylkeskommunes kulturpris,
Ossietzky-prisen, Riksmålsforbundets
litteraturpris og Doblougprisen.

► Fra arrangementet hos
Gravidahl Bokhandel.

«En hvit morgen i juni klokken fire» Om det store i det lille i Rolf Jacobsens dikt

Året var 1993, Rolf Jacobsen ankom Bjørnson-festivalen i Molde med Ove Røsbak som wingman. Jeg var elleve år gammel det året, og fikk oppleve det som ble Rolf Jacobsens siste offentlige opplesning. Å få oppleve Rolf Jacobsen *live* så tidlig i livet, satte en tone for det som senere skulle bli mitt eget forfatterskap. 1993. Det er nesten tretti år siden. I 1993 fantes det jo ikke litteraturfestivaler! I 1993 var poesi for meg et fremmedord. Men det betød noe viktig! Noe skinnende. Poesien ble innprentet i meg gjennom Rolf Jacobsen – først ved hans ankomst – han kløv ut av en staselig bil (minnet bedrar meg nok, men jeg ser det for meg som en Rolls Royce). Han gikk sakte opp en rød løper som var lagt ut for han. Jeg så den høyreiste, elegante gamle mannen på vei inn for å lese dikt.

Deretter møtte jeg røsten hans på scenen, denne sterke, tydelige, klare stemmen, denne rolige røsten som var som klar røyk fra en sigarett gjennomlyst av solstråler – en slik stemme hadde Jacobsen – klar røyk. Det var ikke først og fremst metaforene og de poetiske bildene som satte seg hos meg den gangen, disse som senere har gjort at jeg setter Jacobsen så høyt: Denne klare og fantastiske bildebruken som muligens bare kan matches med Nobels litteraturprisvinner, svenske Tomas Tranströmer i moderne tid. Der og da var det klangen av røsten, gehøret, den språklige rytmen, noen få dikt hadde enderim, men først og fremst leste han dikt uten rim. Allikevel lød de så rytmiske og musikalske.

Slik kom altså Jacobsen til meg, først som en gående majestetisk Giacometti-skulptur av en skikkelse, så som stemme på en scene,

siden som lysende metaforer i bøkene. Jeg husker ikke hvilke dikt det var jeg hørte den gangen, men jeg husker at jeg *hørte* dem og *lyttet til* dem, som ordmusikk.

Lite visste jeg da, under den opplevelsen Jacobsen ga meg den dagen i 1993, at linjene i mitt eget liv skulle gå gjennom linjene til diktene hans på så mange måter. At linjene i mitt liv skulle krysse linjene til den Hamarbosatte dikteren så mange ganger. Gjennom årene har jeg vært så heldig å få være en del av Rolf Jacobsen-dagene, en festival som har greid å bruke forfatterskapet hans til å bli et arnested, et sentralt møtepunkt ikke bare for elskere av Jacobsens dikt, men også for samtidspoesien. Rolf Jacobsen-dagene har vist hvordan Jacobsens ikoniske dikt henger sammen med den poesien som skrives her og nå. Man har greid å bruke Jacobsen som en inspirator til lesning av nye dikt, oppdagelse av nye diktere, samtalen om poesi lever videre på Hamar gjennom Jacobsens navn.

En annen ting jeg merker når jeg er på Hamar og på en måte befinner meg blant Jacobsens dikt, er at de forandrer optikken for hvordan jeg ser verden rundt meg. Jeg kom til å tenke på det i dag da jeg så renholderne gå rundt med trallene sine med hvite hotellydner foldet over, at dette er nøyaktig slike ting Jacobsen kunne skrevet et dikt om, diktene hans tar konsekvent opp i seg små daglige hendelser og motiver, de forandrer den usynlige hverdagen til poesi, løfter de små tingene opp i lyset og inn i verselinjene. Men tilbake til 1993 og mitt første møte med Rolf Jacobsen. Skal jeg velge ett dikt, i ettertid,

som representerte denne lytteopplevelsen, er det åpningsdiktet i *Fjerntog*. Det er egentlig et litt utypisk dikt fordi det rimer, men det er noe ved dette diktet som jeg ikke helt kan forklare, som jeg elsker. Lyden, klangen, musikken i det. Diktet stammer fra Jacobsens andre debut, etter krigen og landssvikdommen, comebacket etter de mørke årene. Dette er en bok Jacobsen for øvrig ikke var så fornøyd med i ettertid, diktet heter «Spillemannen kommer». Men jeg synes det er et eminent eksempel på den enorme klangen i diktene hans:

SPILLEMANNEN KOMMER

I mars, i svanenes måned, da lys er nær,
 står alle de store moer med lyttende, høye trær.
 Bak bergene, blåveisblåe og vollenes hvite felt
 står ennu gnistrende fimbulfjeller som
 rader av hvite telt.
 For ennu venter den sildrende sjø, og ennu
 venter min mo
 på hornsignaler og høye vimpler og hovslag
 over bro.
 Skogene venter på langferdssuset og soltonen
 klar
 og fjellet på stormenes store spill i de
 høye skar.
 Bekken venter på stille fløyte og
 trommers gny,
 og solen, solen sin liljehvite, sovende sky,
 i mars, i svanenes måned.
 – – –

Klang, sier vindens klokke da. Drukkent
 så blir mitt sind,
 når døren åpnes og alt beveges av ny, ung
 vind.
 Klang, sier granens klokke da. Klang og kling.
 Trekk vind, i de grønne rep. Ring.
 – – –

Ring sevje av rot. Ring bølge der is var.
 Ring alle elver åpne, ring sne av skar.
 Ring en sommer til jorden, ring sol av hav.
 Ring, ring alle døde drømmer av kald mulds
 grav.

Ring til vår store reise. Ring, ring roser frem.
 Ring for de jagende skyer. Ring hjertet hjem.

(*Fjerntog*, 1951)

Jeg tror at for de fleste kommer diktet først som bare lyd, siden som innhold. For over åtte år siden ble kollega Arne Hugo Stølan og jeg spurt om å delta i et prosjekt med dikt for barneskoletrinnet. Et av hovedpoengene var å skulle kunne gi barn en diktopplevelse, en fri opplevelse av hva et dikt kan være. Til dette prosjektet valgte Arne Hugo og jeg ut dikt av Rolf Jacobsen. Disse diktene skulle inspirere elevene til å skrive egne dikt. Dette prosjektet, som har fått navnet RJ7 – Rolf Jacobsen for sjuende klasse – er nå inne i sitt åttende år. I åtte år har vi reist rundt med Rolf Jacobsens dikt til tusenvis av sjuendeklasser i Innlandet: Elevene har fått lese diktene hans, og så har de lagd sine egne avleggere. I kalde snømorgener på Rena, Trysil og Tynset – i februar og mars – har jeg gått i vintermørket til et lysende klasserom. Der har jeg åpnet dikt som «– Når de sover», «Kjente jeg deg?» og «Noen» til barn. Jeg har lyst til å gi dere en kort gjennomgang av hvordan jeg introduserer Jacobsen til disse barna. Dette har sammenheng med undertittelen til dette kåseriet: Om det store i det lille i Rolf Jacobsens dikt.

Rolf Jacobsen skrev om jernbaner, kraftledninger og telefonkabler. Han stilte store spørsmål gjennom å beskrive små og hverdagslige ting. Inspirert av Rolf Jacobsen kan vi si: Dikt er å se verden rundt seg med et annerledes blikk, gjøre det usynlige synlig. En knappenål kan beskrive en historie om sorg, et fortau kan si oss noe om lengsel, en gravemaskin kan forvandles til et uttrykk for frykt. Et enkelt dikt kan binde en skitten mynt på gata til fjerne galakser. Eller som Rolf Jacobsen selv formulerer det i en samtale med Olav Vesaas, gjengitt i boken *En stifinner i hverdagen* (1994):

[Diktene] er svært lite påvirket av mine omgivelser – av min tilværelse, kan man vel si. [Diktene er] veldig lite private. Bortsett fra den siste. Jeg har liksom ikke hatt lyst til å stille meg opp og glane på mitt eget hjerte, skrive om meg sjøl, mine vanskeligheter. Jeg synes ikke det er interessant. Jeg vil se på verden og menneskene. [Blomster, insekter] og storbyer, gatepartier, teknikk, fly. Å være i en flyvemaskin, å kjøre med tog og alt sånt. Forandringer i livet.

Når jeg møter sjuendeklassinger, forsøker jeg å snakke litt om de nære tingene – og å knytte dem til Rolf Jacobsens motiver – lyktestolpen, vegguret. Her tar jeg også inn mine egne erfaringer som barn. Jeg vokste opp i Aukraveien 23 i Molde. Aukraveien er en bratt grusbakke som forbinder Moldeliveien med Snarveien. Vi bodde helt øverst i bakken, et steinkast unna lekeplassen og fotballøkka. Huset vårt var to etasjer. Vi bodde i første etasje. Besteforeldrene mine bodde i sokkel-etasje, som leder ut i en hage med et plomme-, et pære- og et kirsebærtreet. Hvis jeg klatret opp i toppen av kirsebærtreet, kunne jeg se over hustaket til familien Blindheim og helt ned på gamle Molde Stadion. Jeg kunne se hele lekeplassen og hele løkka. Disse to gatene, lekeplassen, løkka og utsikten fra kirsebærtreet utgjorde min verden. Ut ifra bare en slik liten flik av verden, ut ifra en utkant – kan det oppstå et poetisk univers, en hel arkitektur. Slik oppstår jo også Rolf Jacobsens poetiske verdensbilde. Det er verden sett fra hans eget sted. Slik forklarer han det selv:

– Dypest inne er jeg nok en tviler. Jeg har vanskelig for å engasjere meg fullt ut i noe. Jeg vil heller se og forstå det folk vanligvis går forbi, gjerne de små tingene. Prøver å gjøre bitte små ting til symboler. I løpet av diktet utvider jeg det til å omfatte hele verden – en fugl, et løvblad kan være et slikt symbol. Jeg prøver også å få med noe fra tidligere tider for å få et større perspektiv, for å få frem et slags verdensbilde – slik jeg ser det: Verden sett fra Hamar!

Arbeidet med barn og Rolf Jacobsens dikt skal jeg vende tilbake til mot slutten av kåseriet. Et av diktene som jeg i senere tid har brukt sammen med barna, er diktet «Gummi». Dette er et dikt jeg ikke har oppdaget ordentlig før de siste årene. Hver jul pleier faren min å kjøpe en bok til meg i julegave fra antikvariatet i Molde. Og flere år har han kjøpt førsteutgaver av Rolf Jacobsens diktsamlinger, *Fjerntog* og *Stillheten etterpå* – – – er blant dem. For to år siden var julegaven *Twenty Poems*. Tjue dikt av Rolf Jacobsen i engelsk utgave, gjendiktet av Robert Bly. Utgitt på Seventies Press i 1977.

Utvalget åpner med et kort essay av Robert Bly kalt «White Shadow». Dette lille essayet var interessant lesning fordi jeg er vant til å lese Jacobsen i en norsk kontekst. Blys forord til *Twenty Poems* ser diktene til Jacobsen fra et annet sted. Bly bruker forordet på å plassere Jacobsens dikt i en internasjonal litteraturhistorisk sammenheng. Han skriver blant annet (i min norske oversettelse):

Rolf Jacobsen er ikke en underjordisk poet som Li Po eller Georg Trakl, [...] eller en undersjøisk poet som Pablo Neruda. Han greier på en måte å ta frøet som er gjemt i vannet, i mørket, og bringe det mot kroppen og inn i lyset. Han sier til Freud og pessimistene:

Kom tårers unge regn,
 kom sorgs milde hender.
 Det er ikke så ondt som du tror.

Vi har vent oss til å lete etter tunge og dunkle understrømmer i bildene i poesien, som vi assosierer med Freud og D.H. Lawrence. Vi setter pris på poetene som går ned i mørket, så takknemlige er vi overfor disse, at vi muligens overser poeter som Antonio Machado og Rolf Jacobsen. Jacobsen har evnen til å forestille seg en annen skygge, en hvit en, og Jacobsen vet at det er enda hardere for oss å akseptere den enn den mørke skyggen.

Bly siterer fra avslutningen av diktet «Skytsengelen»:

Jeg er den tredje armen din og den andre skyggen din, den hvite,

som du ikke har hjerte til
og som ikke kan glemme dig mere.

Han sier også treffende, at i *Rolf Jacobsens dikt mister linjene noe av den stivheten som forbindes med nittenhundretallet, og diktene veiver litt søvnige rundt, som en kattehale, eller et slangehode.*

Robert Blys utvalg åpner med nettopp diktet «Gummi»:

GUMMI

En hvit morgen i juni klokken fire
da landeveiene ennu var grå og våte
gjennom skogenes uavladelige tunneller,
hadde det gått en bil over støvet
der hvor mauren kom syslende ut med sin
barnål nu,
og blev vandrende rundt i det store K i
«Kelly»
som stod presset i landeveissandet
over et hundre og tyve kilometer.
Furunåler er tunge.
Gang på gang gled den med sin vippende last
tilbake
og arbeidet sig op igjen
og skled tilbake igjen.
På reisen frem over det store, skybelyste
Sahara.

Rolf Jacobsen begynner med en maur. En maur fanget i et slags sisyfosarbeid, fanget i bunnen av en sand-dal, der den kjemper for å bære en barnål opp en bratt sandbakke. Fanget dypt nede i dalsøkket som er i avtrykket etter et bilhjul på en sandvei.

Selv om jeg oppdaget diktet «Gummi» sent, har jeg nå skjønnet at dette er et av Jacobsens mest kjente. Her får vi en forbilledlig forklaring på nettopp det store i det lille: mauren som frakter barnålen på sin vei, fanget i et spor – et menneskelig spor, avtrykket etter et gummi-dekk. Og til slutt himmelen over. Liksom tre optikker i ett: mauren, bilen (mennesket) og himmelen, alle disse fanget i et avslutnings-bilde (på vei over Sahara belyst av skyer).

I et annet dikt er det hele snudd omvendt: Der mauren under det store, skybelyste Sahara gir oss perspektivet til det lille – det for oss

lille livet, sett mot menneskene og den store himmelen over, får vi i avslutningen av diktet «Månen og apalen» et bilde på det som for oss er gigantisk, selve jordkloden – et bilde der vår eksistens måles mot universets uendelighet. Avslutningsbildet i diktet går slik:

For Jorden selv er en blomst, sier den,
på stjernenes tre,
blek og med blad
av lysende hav.

Et grandiøst bilde kan du kanskje si: et voldsomt kosmisk smell av en metafor. Men allikevel – og her mener jeg mye av storheten til Jacobsen ligger, hans evne til å turnere de virkelig store metaforene – gjennom sin billedlige presisjon gir han det man kanskje kan tenke er utvannede eller slitte sentrale ord, gnistrende mening. Jorden som blomst på stjernenes tre med blader av lysende hav. I møte med elevene i barneskolen forsøker jeg å ta med meg noe av den begeistring jeg selv kjenner ved slike poetiske lesninger.

Mange av diktoppgavene jeg gir barna, springer mer indirekte ut av lesningene våre av Jacobsens dikt. I den første pausen vi har i løpet av dagen, ber jeg alltid elevene om å ta med seg en liten gjenstand tilbake fra friminuttet. Det kan være et hårstrå, en liten stein, et blad, en kvist. Gjennom å skrive dikt om disse små tingene nærmer vi oss Jacobsens blikk for nettopp det store i det lille i den verdenen som omgir oss. Andre dikt springer direkte ut av Jacobsen dikt. Et eksempel er det ikoniske diktet – ett av mine favoritter – «Hyss – –», der havets små bølger snakker til menneskene. Her i Jacobsens original:

HYSS – –

Hyss sier havet.
Hyss sier den lille bølgen ved stranden, hyss
ikke så voldsomme, ikke
så stolte ikke
så bemerkelsesverdige.
Hyss
sier bølgekammene som
flokker seg om forbergene
strandbrenningene. Hyss
sier de til menneskene

det er *vår* jord
vår evighet.

I motsetning til diktanalyse handler ikke diktskrivekurset RJ7 om å tolke og sette i bås eller å bruke analytiske ord og verktøy. Kurset forsøker å gi elevene noen dikt, og la dem puste videre i disse diktene. Resultatet av arbeidet med «Hyss – –» er en oase av barne-dikt som alle tar på seg Jacobsens poetiske briller og skaper en stor variasjon av måter å se verden på. Amalie, 12 år, fra Koppang skole, ble inspirert av Jacobsens «Hyss – –» og løp videre med det i sin egen versjon:

HYSS

Hyss sier himmelen. Hyss det er de døde
Hyss sier de vi passer på deg.
Hyss, ta det med ro. Vi vet
Det har skjedd mye.
Hyss, pust og ta det med ro.
Vi er her oppe. Langt oppi himmelen.
Hyss, selv om du ikke har krefter
Hyss og samle deg. Og vis dem
Hyss ikke glem vi er skyene solen og
Stjernene Så hyss og ikke gi opp.
Så hyss og samle deg. Hyss, hyss og vis dem

Amalie, Koppang skole

En annen elev – S. Theander, fra Innbygda skole i Trysil – lot sitt dikt ta en annen retning, inn i historien. Diktet er imponerende av en sjuendeklassing. Eleven greier å si noe om verden og utviklingen mot gode ting i dette diktet. Her får dere S. Theanders Hyss-dikt:

HYSH

Hysh sier Charles Darwin. Hysh
Sier han til alle som tror at
mennesker kom ferdig utviklet.
Hysh sier Sapfo fra Lesbos. Hysh
Sier hun til alle de som sier at å
Være skeiv er noe nytt.
Hysh sier Galileo Galilei. Hysh
Sier han til alle som tror at
Mennesker er sentral.
Hysh sier Sacagawaea. Hysh
Sier hun til alle som tror at damer
Ikke kan gjøre ting selv. Hysh
Sier Alen Turing. Hysh sier han til

Alle som tror at homofile er verdiløse.
Hysh sier Rosa Parks. Hysh sier hun
Til alle som tror at det bør være et skille
Mellom folk på grunn av hudfarge.
Hysh.

S. Theander, Innbygda skole

For min egen del har jeg oppdaget følgende: Mine favoritter tilhører ikke den etablerte Jacobsen-kanon. Noen av diktene hans opplever jeg nærmest som nostalgiske, eller litt endimensjonale. Nå banner jeg sikkert i kirka, men for meg er dikt som «Stillheten etterpå» og «Landskap med gravemaskiner» blant disse. Heller da dikt som er litt mer dempet i stilen. Noen av de kanoniserte diktene har for undertegnede for mye av disse trombonene og paukene som gjør at heller ikke Rolf Jacobsen er fullt ut perfeksjonist. Da tar jeg heller noen av disse korte, nydelige observasjonene som i løpet av noen få linjer greier å løfte den lille og tilsynelatende forbigående hverdagen opp i et kosmisk perspektiv. Som for eksempel diktet «Morgenavisen», der grå menn på morgentoget til jobb blir utstyrt med store, hvite vinger. De besynges med et sluttbilde som er så vakkert og underlig at det for meg åpner et nytt poetisk rom. Diktet går sånn:

MORGENAVISEN

Morgenavisen brettes ut på forstadsstoget
7.35
og forsyner plutselig alle mennene med
hvite vinger.
De flyr avgårde inne i et rom inne i en vogn
med besynderlige stive ansikter
– en prosesjon bak glass
som til en lukket og privat begravelse på en
stjerne.

Oppdagelsen av poesi gjennom Rolf Jacobsen som elleveåring, har ført til at jeg senere i livet er den som formidler Jacobsens dikt til dagens elleveåringer. I kjernen av diktene ligger hele tiden dette nesten litt naive, men samtidig geniale nærværet. Diktene lirker den store eksistensielle undringen ut av de små tingene: et veggur, en fontene, et lite tre. Jacobsens strofer minner meg på det åpenbare, men som hele tiden er viktig å påpeke. Han har selv sagt

noe fint om hvordan forholdet mellom prosa og poesi fortøner seg. I den nevnte samtaleboken Olav Vesaas har utgitt, sier han følgende:

Prosa kan si mye om virkeligheten, men den kan ikke si alt. Vi har ikke ord nok. Virkeligheten er så stor og så komplisert og mangfoldig at vanlig prosa ikke strekker til. Derfor har vi jo en rekke tilleggspråk. Vi har for eksempel fargene som er en forlengelse av språket. Vi har musikken som også er en forlengelse av det menneskelige meddelsesorgan. Så har vi matematikkens tegnspråk. Og så har vi altså poesien, som på en måte er en fortsettelse av språket, for prosaen, den kan bare dekke en del. Selv med alle sine ordkombinasjoner så kan ikke prosaen dekke mer enn en del av virkeligheten.

En flik av virkeligheten rommer de altså, diktene til Jacobsen. At hans eget liv bød på utfordringer, vanskeligheter, anger, livsvalg som skulle prege han, tar ikke vekk storheten i noen av diktene hans. Det lyset som hele tiden ligger og pulserer i versene, han er en lysets dikter. Jeg vil avslutte med et dikt som har gitt meg innsikt i mitt eget liv. Der veiene på himmelen strømmer ingensteds, har Jacobsen gitt eksistensen mening. Og der sitter han i mitt liv, fortsatt, i en stol på scenen og leser dikt i året 1993:

LANDSKAP, PROVENCE

Horisonter av lesket kalk, kritthvite fjell
som bøyer dine øyne langsomt ned, alt lys
slår ut som sverd.

Ve oss
at ingen kan tyde
fuglenes skrift, fjellsidenes rop.
Havet kommer inn med marmor
og laster det av på stranden.

Gamle murer som grå røk
etter kriger som forlengst er glemt.
Himlen er full av store elver
som strømmer ingensteds hen
som på lerreter av van Gogh.

Merker efter hender i alle skyer
– fingre som har rørt lyset
og blitt lys selv.

(Kåseri holdt i Skappels gate 2 under Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene 13. mars 2022. Utdragene fra Robert Blys «White Shadow» er her oversatt av Endre Ruset. Terje Johanssen har oversatt Blys essay i sin helhet til norsk: Teksten sto første gang på trykk i Rolf Jacobsen-nummeret av Poesi Magasin, 2/1984, deretter i Ole Karlsen (red.): *Frøkorn av ild* (1993).

ARNE BRENDBEKKEN

Litt historikk – og litt om «De tre elskere»

I forbindelse med at Rolf Jacobsen ble tildelt Hedemarksprisen i 1977, fikk jeg et spesielt oppdrag. Løten kommune var ansvarlig for arrangementet ved denne anledningen, og jeg ble spurt om å holde et foredrag om Rolf Jacobsens liv og diktning. Dette kunne av flere grunner bli et ganske vanskelig oppdrag. Jeg var jo først og fremst opptatt av *lyrikeren* og hans diktning, og mindre av hans *liv*. Videre tenkte jeg for meg selv at det ville være vanskelig å «holde et foredrag om Rolf Jacobsens liv og diktning» mens han satt og hørte på. Jeg sa ja, men forbeholdt meg selv å finne formen på oppdraget. Det ble godtatt. Jeg dro da til Skappels gate 2 for å hilse på forfatteren, og hadde med en idé. Jeg foreslo at vi to kunne sitte sammen og ha en uformell (men godt forberedt) samtale om hvordan dikt blir til, hva som inspirerer, og ikke minst om hvordan *formen* kan endre seg etter hvert. Han syntes det var en god idé, og kjemien oss imellom ble upåklagelig.

Jeg besøkte ham tre ganger før prisutdelingen, og vi pratet egentlig svært lite om hvordan denne samtalen skulle arte seg. Jeg tror vi intuitivt var sikre på at den ville gå helt utmerket. Disse tre kveldene var det en livlig utveksling av erfaringer, meninger, litteraturforståelse og mye mer. Jeg tror en forløser var da jeg fortalte om første gang jeg fikk høre om lyrikeren Rolf Jacobsen. I 1952–53 gikk jeg på det såkalte artiumskurset på Hamar. Det var et tilbud til ungdom som ville/måtte ta artium på kun ett år av ulike

grunner, blant annet økonomiske. Der fikk jeg Harald Ranheimsæter som norsklærer, en fantastisk lærer og døråpner. En dag sa han følgende: «Hvis dere er lure nå, så går dere ned i Gravdahls bokhandel og kjøper en lyrikksamling. Forfatteren selv står bak disken, en høy mann med hornbriller. Og så kan dere be om en liten hilsen i boka, det vil dere ikke angre på.» Og jeg gjorde som Ranheimsæter sa, men av en eller annen grunn ble det ikke noen handel. Men han gjorde inntrykk på meg, og jeg hadde på en måte hilst på forfatteren. Men jeg bare så han stå der bak disken, egentlig ganske alvorlig og litt dystert, høy og ruvende, med sin hårmanke og sine hornbriller. Lyrikksamlingen norsklæreren anbefalte, måtte være *Fjerntog* (1951), og det var den første etter *Vrimmel*, som ble gitt ut i 1935. Det er mangt av begivenheter mellom disse to samlingene.

Vi snakket jo mye om overgangen fra bundne vers med streng rytmiikk og enderim, til frie former. Og i den forbindelse gjorde jeg følgende: Jeg fant et dikt i samlingen *Vrimmel* som kunne egne seg som *ei vise*, derfor trengte denne teksten en melodi. Det var «De tre elskere», og jeg satte i gang. Jeg var såpass fornøyd med resultatet at jeg tok med produktet og bekjente min «brøde», å sette melodi til et av hans dikt uten først å spørre om lov. Han ville selvsagt høre, og han var meget godt fornøyd. Men så langt er det bare Rolf Jacobsen og min kone som har hørt «De tre elskere» med tekst av Rolf Jacobsen

FOTO: HEDI FURRE

ENDRE RUSET debuterte i 2001 med diktsamlinga *Ribbeinas vingespenn*, og har senere utgitt flere diktsamlinger. Den nyeste av dem, *Deretter*, skrevet i samarbeid med den britiske poeten Harry Man, ble utgitt i 2021. Ruset har også gjendiktet Inger Christensens *Det* (2016). I en årrekke har han jobbet med litteratur i ulike former, bl.a. som skriveleier. Sammen med Arne Hugo Stølan, og i samarbeid med Turnéorganisasjonen og Rolf Jacobsens Venner, har han utviklet *RJ7 – et poesiverksted*, som har turnert i Hedmark siden 2015 i regi av Den kulturelle skolesekken.

og melodi av Arne Brendbekken. Under opprydding i gamle noter fant jeg et eksemplar, som nå er overlevert venneforeningen og innlemmet i Rolf Jacobsen-samlingen i Skappels gate 2.

ARNE BRENBEBKEN (fra Ringsaker, bosatt i Løten) er tidligere lektor i pedagogikk ved Høgskolen i Hedmark. Han var i en årrekke dirigent for Løten sangforening, og har skrevet viser og sanger, noen av dem utgitt på CD-en *Vaksne viser* (1998). I 2008 ble han tildelt Løten kommunes kulturpris. Arne Brendbekken var for øvrig den som hadde ideen til en opera bygd på Tryggve Andersens roman *I cancelliraadens dage*. Han laget et utkast til en libretto, som i dag finnes bevart i biblioteket i Brumunddal. Arbeidet med operaen pågikk over flere år, og fremføringen skjedde i 2011 ved RingsakerOperaen.

Spillemidler til Skappels gate 2

Rett før *Signaler* gikk i trykken kom den gledelige meldingen om at fylkeskommunens Hovedutvalg for kultur har bevilget 1 million kroner til etableringen av Rolf Jacobsen-senteret. Pengene tas fra potten med spillemidler til kulturarenaer. Det er Hamar kommune, som eier av Skappels gate 2, som står bak søknaden.

Bakgårdsfest 27. august

Rolf Jacobsens Venner inviterer også i år til bakgårdsfest i Strandgata 35, lørdag 27. august kl. 14.00. Trond Tendø Jacobsen kåserer, musikerne Olaf Røsset og Svein Erik Haug leder oss i allsangen.

NOTISER

Om medlemskap

Medlemskap i Rolf Jacobsens Venner koster kr 300 per år. Skoleelever og studenter betaler halv pris. Som medlem får du tilsendt medlemsbladet *Signaler* to ganger i året, og du kan bl.a. kjøpe billetter til Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene til redusert pris. Se nettsidene våre for mer informasjon om foreningen og medlemsfordeler.

Send e-post til post@rolf-jacobsen.no eller betal til bankkto.nr. 1800 15 43497. Husk å oppgi navn og adresse.

Vil du vite mer om Rolf Jacobsen og hans diktning?

Rolf Jacobsens Venner kan tilby kåserier, foredrag og byvandring for store og små grupper i lag, foreninger, bedrifter og skoleverk.

Ta kontakt for nærmere avtale: post@rolf-jacobsen.no eller Eva Arnseth, telefon 951 41 625.

THORLEIF LINHAVE BAMLE

Broenes skjønnhet

Mye har skjedd siden jeg fikk denne fore-spørselen. En verdensomspennende pandemi har enn så lenge løst grepet – i alle fall her i vår allerede svært privilegerte del av verden. Avisspaltene har byttet ut smittetall med overskrifter jeg oppriktig talt ikke trodde jeg skulle få oppleve. Atomkrig, sivile tap, og Putins retorikk som minner ubehagelig mye om ideologien *Lebensraum*. Hvordan havnet vi her?

I forbindelse med vår første Politisk korrekt teaterfestival sist år hold jeg en åpningstale som fikk fornyet styrke i lys av de siste to ukers hendelser. Vi har mange kamper foran oss. Kamper vi allerede har kjempet lenge, og nye som må kjempes i fellesskap for en bedre fremtid.

Vi lever i en brytningstid. Det har naturligvis alltid vært sant for alle mennesker, *men* akkurat denne brytningstiden er unik på den måten at den er *vår*. Kampene, konfliktene og debattene som herjer nå, vil avgjøre hvordan vi lever om ti, og femti og hundre år. Kunsten som demokratisk arena må, slik jeg ser det, ta en aktiv rolle i disse brytningene: Her i dette landet har vi frihet både i form og innhold – vi kan si hva vi vil – hvordan vi vil. Slik er det ikke for alle.

Noen synes «politisk korrekt» er et skjellsord. Men hva er alternativet? Politisk feil?! Martin Luther King var «politisk korrekt». Avkriminalisering av homoseksualitet var også «politisk korrekt». Det var ikke så dumt å slutte å brenne hekser på bål heller. Stemmerett for kvinner var «politisk korrekt», men heller ikke her er vi i mål. Over 80 % av overgrepssaker henlegges. Det forskes langt mindre på kvinnehelse, og slik kunne jeg fortsette.

Metoo, Black Lives Matter og transdebatten

er bare noen eksempler på kamper hvor noen/noe defineres som innenfor eller utenfor. Kampene blir stadig skarpere og mer konfronterende. Vi må alle kaste oss inn i debattene som brenner, og kunsten må gjøre det den alltid har gjort: delta, bearbeide og løfte frem nye perspektiver. Det handler om kjønn. Det handler om klasse. Det handler om farge. Det handler om alder. Det handler om religion. Det handler om kropp. Det handler om identitet. Og nå også om krig!

Sammen må vi forsøke å bygge en kollektiv infrastruktur mot det presset enkeltstående mennesker og ytringer blir stående i. Vi må løfte og verne om stemmene fra randsonene, utkantene og frontlinjene i inn- og utland, stemmer som kan bidra til en mer opplyst samfunnsdebatt.

Så: Hva er politisk korrekt? Aner ikke. Dere er ikke invitert hit for at jeg skal fortelle dere det. Jeg kommer ikke med noe vedtak. Men skal vi nærme oss noe, er de levende møtene avgjørende. Det kan høres ut som en klisjé, men det er i så fall en klisjé som har fått en helt ny ladning de siste to årene – hvor vi helt konkret har blitt *fratatt* mulighetene til å *møtes*, en frihet de fleste av oss tok for gitt før 12. mars 2020.

Og alle som i større eller mindre grad har tydd til nettet og sosiale medier som substitutt for de reelle møtene, har nok lagt merke til hvor mye fortære samtaler der blir spisse, giftige, harde og polariserende – i forhold til de lyttende, undersøkende og forpliktende, levende samtaler.

Det kan være skremmende å se hva som skjer – og hvor fort – når de demokratiske

og åndelige infrastrukturene blir liggende brakk. De reelle, fysiske møtene er blitt et knapphetsgode i seg selv. Et knapphetsgode som også er selve sjelen i et fungerende demokrati. Alt starter med et møte, et blikk og et ord. Kun slik kan vi bygge broer.

BROENES SKJØNNHET

Stål eller sten. Der står de
brospenenes strenge buer
meislet inn i landskapet
som porter til fred.

Verrazano Narrow Bridge, Bosporus,
Rheinbrücke, Sotra-
og Sortlandsspennene, Golden Gate
lysende som smykker, blomsterkranser,
kniplinger kastet gjennom luften:
Min hånd i din. Kom over og se.

— — —

Regnbuen sier: Se på meg. Jeg er en bro.
Jeg er et tegn på himmelen. Bygg broer.
Bøy dere. Løft armene til en bue.
Bind sammen. Bryt lenker. Bygg.

Se stålsøyler og tårn mot skyene: En bro.
Hør vindfløyten mellom wirene: En bro.
To mennesker møtes. Ansiktene blusser:
En bro.
Ord som blir sagt. Hengivelse, fred: En bro.

(Rolf Jacobsen, *Nattåpent*, 1985)

FOTO: HANNE LILLEBO

(Innlegget ble holdt under markeringen av
Rolf Jacobsens fødselsdag 8. mars 2022.)

THORLEIF LINHAVE BAMLE er
teatersjef for Teater Innlandet.

Lytt til lyrikk

Nordisk poesifestivals podkastserie er fortsatt tilgjengelig via Anchor, Spotify og festivalens nettsider: nordiskpoesifestival.no

- Hør Ole Karlsen, professor i nordisk litteraturvitenskap og en av våre mest sentrale lyrikkforskere, snakke om den nordiske samtidspoesien.
- Bli bedre kjent med Eldrid Lundens forfatterskap.
- Bli bedre kjent med den

finlandssvenske lyrikeren og
oversetteren Henrika Ringbom.

- Hør Benjamin Yazdan, stipendiat ved Universitetet i Oslo, snakke om Tone Hødnebos forfatterskap.

Samtalene ledes av Kjersti Bronken Senderud og Hans Kristian Rustad og er laget i samarbeid med Innlandet fylkesbibliotek, med støtte fra Fritt Ord og Innlandet fylkeskommune.

FESTIVALNYTT | ELIN TINHOLT

Poesi i skyggen av krig og korona

Ventetiden hadde vært lang. Uvissheten stor. Lenge var det usikkert om det ville være mulig å arrangere poesifestival i mars 2022. Den 15. desember ble landet nok en gang nedstengt etter at en mutert variant av koronaviruset, omikron-varianten, var blitt påvist. Heldigvis skulle det vise seg at selv om dette viruset var mer smittomt, så var sykdomsforløpet mildere. 1. februar ble mange av de innførte koronatiltakene fjernet her til lands, men først 5. mars bortfalt kravet om munnbind og anbefalingen om én meters avstand.

Den usikre situasjonen satte sitt preg på programleggingen helt til siste stund. Flere av dem som skulle ha medvirket fra de nordiske landene, meldte avbud på grunn av ulike forhold knyttet til pandemien. Og nå var det ikke lenger bare pandemien som satte sitt preg på hverdagen. Nyheten om at russiske styrker 24. februar hadde gått inn i Ukraina, sjokkerte alle. Nyhetssendinger fra krigsherjede byer forferdet. Krig og korona. Et dystre bakteppe for en festival var det vel vanskelig å tenke seg.

Likevel – på Hamar opplevde vi at folk strømmet til festivalen. Det myldret i salene og salongene i Hamar Teater. På biblioteket måtte det hentes flere stoler til arrangementene med Gunnar Wærness og Gro Dahle. På utstillingsåpningen i Kunstbanken Hedmark Kunstsenter, hvor Rune Johansen og Andrea Gjestvang stilte ut fotografier og danske Mette Moestrup leste, var det rett og slett ikke sitteplasser til alle! Klokken 10.00 lørdag morgen fyltes stolene i Salongen i Hamar Teater raskt med alle som ville høre poetene Gunstein Bakke, Rasmus Nikolajsen og Fatemeh Ekthesari gi svar på den store gåten Hva er poesi? På loftet i Kunstbanken satt folk tett i tett for å høre festivalpoet Tone Hødnebo lese fra sin gjendiktning av Anne Carson, *Rød selvbiografi*. I Rolf Jacobsens tidligere stue i Skappels

gate 2 var alle stoler i bruk da Endre Ruset holdt kåseriet om Rolf Jacobsens diktning og hvordan den lever videre i skriveverkstedet RJ7. Ja, gledelig nok opplevde vi godt besøk på alle arrangementene under festivalen. Var det kulturministerens oppfordring under åpningsforestillingen om å ta i bruk kulturtilbudet, som hadde fått folk på beina? Eller var det lengselen etter de unike opplevelsene? De som ikke lar seg forklare på annet vis enn at de gjør livene våre rikere? Kanskje er det i tider som dette vi virkelig forstår hvor godt vi har av å være sammen. Dele opplevelser. Lytte til en samtale. Snakke sammen. Kjenne på det stille mirakelet som ligger i det å berøres av et dikt?

Neste års poesifestival har datoene 9.–12. mars. Kan vi håpe at verden er blitt et bedre sted innen den tid? Lyset i mars. La oss hegne om det så godt vi bare kan.

Gro Dahle holdt årets Rolf Jacobsen-forelesning.

ELIN TINHOLT er daglig leder for
Nordisk poesifestival | Rolf Jacobsen-dagene.

FOTO: MARIUS GRÆSBY, INNLANDET FYLKESBIBLIOTEK

25 97 > 22

**ROLF
JACOBSENS
VENNER**

rolf-jacobsen.no